

Nem csak lelkigondozóknak...

Az Embertárs könyvespolca

A SZOCIOLÓGIA KÖZÖS EGE ALATT

A 2012. október 29-én rendezett *Vallás, érték, identitás – Jubilánsaink tiszteletére* című konferencia három olyan, a hetvenedik évet elkerülő szociológusunk – *Gereben Ferenc, Kamarás István és Nagy J. Endre* – tiszteletére szerveződött, akiknek munkássága jelentősen érintette a vallásszociológia különböző területeit. Ez a nagyszerű konferencia adta az alapötletet a *KözössÉGteremtők* című kötethez, amelyet az alábbiakban mutatunk be. A könyvben a konferencia előadásai mellett több hasonló témában született tanulmány is szerepel idősebb és fiatal szerzőktől: a jubilánsokon kívül jórészt az ő kollégáiktól, illetve tanítványaiktól. A szerkesztők: *Pusztai Gabriella* (a Debreceni Egyetem Felsőoktatási Kutató és Fejlesztő Központjának professzor asszonya és a konferencia kezdeményezője), valamint *Lukács Ágnes* (a Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézetének doktorandusza) munkahelyeikkel együtt a szerzők főbb intézményi forrásvidékeire is utalnak, kiegészítve ezt a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Szociológiai Intézetével, ahol a fiatalabb szerzők számottevő része a diplomáját szerezte.

A kötetben, a konferencia logikáját követve, a szerkesztői előszó után a három jubiláns szólal meg. Mindhárman teljesen különböző műfajban jelenítik meg magukat és munkásságukat. Elsőként Gereben Ferenc „öninterjújával” találkozunk. Amellett, hogy megismerünk egy izgalmas kutatói életutat, szemünk elé tárul, milyen nehézségeket és micsoda felelősséget rejt magában a társadalomtudósi szerep. Különösen akkor, ha az ember „osztályidegenként” címkézve próbál nekiindulni egyetemi tanulmányainak. Olvashatunk arról, hogyan sikerült

bejutnia a bölcsészkarra, onnan a könyvpiac-, illetve olvasáskutatásba, majd egyre inkább a saját érdeklődésének megfelelő, az olvasói ízlés szerkezetét, változásait feltáró vizsgálatokba. Megérezhetjük egy kicsit, milyen lehet társadalomkutatónak lenni egy olyan korban, melyben a hatalom lesöpri az asztalról a munkánkat, mert eredményünk az ő elvárásával ellentétes, és milyen szellemi felüdülést jelenthet az a néhány szakmai műhely, amely valamiért az átlagosnál kissé nagyobb szellemi függetlenséget élvezhetett. Gereben Ferenc bemutatja megismerkedését az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtártudományi és Módszertani Központjával, *Nagy Attilával* és Kamarás Istvánnal mint kollégákkal, valamint a tömegkommunikációs közvéleménykutatóból egyre inkább vallásszociológussá váló *Tomka Miklóssal*. Beszámol arról is, hogyan próbálták meg e kutatók a nyolcvanas években becsépezni a vallásszociológiát különböző vizsgálataikba. Az öninterjú második felében a vallásosság és az olvasási szokások kapcsolatáról olvashatunk magyarországi felmérések alapján, illetve Gereben Ferenc a határon túli magyarok körében végzett, identitást, értékrendet, művelődési szokásokat és vallásosságot vizsgáló kutatásainak legfőbb eredményeiről is beszámol. A szerző írásának végzavában egy vallápszichológust idéz az egészséges vallásosság lélektani hatásairól, ami magyarázatot adhat sok vallásszociológiai vizsgálat eredményének miértjére. E végző, amelyet az öninterjú készítője ideának nevez, másrészt egész személyével hitelesen sugároz, a közösségteremtő ember tulajdonságait fogja össze.

Kamarás István *Hetven év hetven sorban* című írásában az előzőtől teljesen eltérő formában, de szintén egy pályakép bontakozik ki

előttünk. Ahogy olvassuk e tömör, tulajdonképpen művészi jellegű írást (első pillantásra nem is tudjuk, próza-e vagy költemény), képzeletünk képeket alkothat egy „magántörténelemről”, melyet „országos pongyolaság”, „kifütyült énekesmadarak”, „vizuális képmutatás”, „pontatlan percemberek” jellemeznek. Többek között. Majd elindul a pályatörténet, és a legfőbb állomásokhoz kapcsolódó legfőbb művek sora. Első jubilánssunkéhoz kísértetiesen hasonlít a kezdet, ő is megemlíti a Könyvtártudományi és Módszertani Központot, majd azt is megtudhatjuk, hogy Magyarországon főállásban ő kutatatható elsőként vallásszociológiát. Kamarás István saját példájával beszámol arról, hogy a vallásszociológus nemcsak a politikai hatalommal kerül(het) összetűzésbe, hanem az egyházzal is. Kutatói pályája mellett egyetemi oktatói, tanszék- és szakalapítói, illetve írói munkáját említi meg. Gyermekei és unokái meseírára ösztönözték. Tömör és rendkívül eredeti bemutatkozóját nagyra becsült társszerzőinek felsorolásával, majd egy *Nyíri Tamástól* vett hitvallással zárja, amelyből megtudhatjuk, hogy „Istenen kívül semmi-senki mást nem szabad teljesen komolyan venni, mert az bálványimádás lenne, vele együtt mindenben lehet derülni, sőt nevetni”.

A harmadik jubiláns Nagy J. Endre, *A Sze mélytelen Rend szentsége és a szubjektum lázadása* című, 1996-ban megjelent esszéjét választotta a kötetbe, ezáltal még erősebb hangsúlyt adva mondanivalójának. E nagyszabású írás felvonultatja a szociológia nagyjait, és társaságukban gondolkodtat el bennünket arról, miért olyan ma a világ, amilyen; miért vezetnek oda elméletek és rendszerek, ahova vezetnek, és mit tehet ma az egyház azért, hogy megmentsse a kétségtelenül keresztény gyökérű európai társadalmat az elszívtelenedéstől: „Minden azon múlik, hogy az Egyház meghallja-e a világ diskurzusát, és dialógusba tud-e bocsátkozni vele.”

A jubilánssok írásait elhagyva az *Individuális és közösségi vallásosság* című fejezethez érkezzünk. Ez *Földvári Mónika* és *Rosta Gergely* tanulmányával kezdődik, melyben a Fiaatal Vallás- és Értékszociológusok (FIVÉSZ) körét mutat-

ják be. Nem véletlenül szerepel ez az írás elsőként a kötetben. A FIVÉSZ egy 1999-ben létrejött, fiatal értelmiségiekből, elsősorban szociológusokból álló szakmai műhely, melynek vezetője 2012-ig Gereben Ferenc volt. E kör kiváló teret nyújt a fiatal szociológusok motiválására, az együtt gondolkodásra, a párbeszédre, szakmai közösségteremtésre, a szakmai identitás kialakulására. A tanulmány bemutatja a FIVÉSZ alakulását, összejöveteleit, az érintett témákat, szakterületeket, ír az előadókról, a résztvevőkről, a műhely által megjelentetett tanulmánykötetéről, publikációkról. Az írás egyben köszönetnyilvánítás is Gereben Ferencnek, aki „lankadatlan kitartása, önzetlen odaadása, a tagok iránti figyelme és segítőkészsége révén nem csupán egy tudományos műhelyt hozott létre, hanem egyedülálló szakmai közösséget alkotott”.

Bálint Csaba írásában a *Népegyházi keretek között működő vallásos kiscsoportok mint közösségek* megragadására törekszik, kérdőíves adatfelvétellel szerzett eredményeinek bemutatásával. Vizsgálata egy kelet-magyarországi megyeszékhelyen zajlott, és református, római és görögkatolikus, illetve baptista csoportokat érintett. A kutatás rákérdezett többek között a közösségben való részvétel motivációjára és aktivitási szintjére, a más szervezethez kapcsolódásra, a gyermekkori szocializáció felnőttkori tagságra vonatkozó hatására. A szerző világgossá teszi, miért döntő fontosságú a közösségek megléte a társadalom integráltsága szempontjából, és hangsúlyozza, hogy „a vallási kiscsoportok jelentősége túlmutat a vallási dimenzió”.

Bodacz-Nagy Zs. Boróka dolgozatának témája az *Időskori vallásosság a szociális otthonokban*. A szerző három, egy magántulajdonú, egy egyházi és egy állami fenntartású időszotthonban kereste a választ olyan kérdésekre, mint az otthonba költözés hatása az idős személy életére és vallásosságára, a szociális otthon kínált lehetőségei a vallásgyakorlásra, az intézmény nyújtotta emberkép, illetve a mesterségesen kialakult lakóközösség lehetőségei a különböző vallású otthonlakók igényeinek kiszolgálására. A kutatás tizenkilenc mélyinterjúra

épül, amelyek súlyos és megrendítő tanulságokat hordoznak, és egyben rámutatnak egy égetően fontos, kutatatandó és megoldandó társadalmi problémára.

Máté-Tóth András Mitikus mátrix – Jegyzetek egy bergeri fogalomhoz című munkája rendkívül izgalmas, pezsdítő eszmefuttatás arról, hogyan próbálunk tájékozódni, értelmet találni, harmóniát teremteni világunkban, és milyen szerepe van ebben az adott társadalomnak és társadalmi intézményeknek, közösségeknek, hatalomnak és kultúrának. A megértés, a minket érő impulzusok harmóniába rendezése által alakul ki bennünk az egybeillés, összehangoltság érzése, amely a világban való tájékozódásunk feltétele. A szerző – Peter L. Berger nyomán – mátrixnak nevezi ezt az elrendezett összességet. „Az adott társadalomhoz, annak kultúrájához való alapvető illeszkedésünk nem más, mint a bennünk lévő és a társadalmi nyilvánosságban megtalálható mátrix alapvető azonossága, de legalábbis rokonsága” – írja.

Nagy Péter Tibor rejtélyes címet viselő dolgozatában – *Az „eredendő bűn” a 90-es évek elején* – egy 1991-es, ezerfős reprezentatív mintán végzett TÁRKI-kutatás adatait használva vizsgálja azt, hogy melyek az eredendő bűnben hívő lakosság jellemzői vallásosságuk, iskolázottságuk szempontjából. Figyelemfelkeltő az a megállapítása, miszerint „a magukat nem hívőknek tartók kevesebb mint 31%-a hisz az eredendő bűnben, a magukat hívőknek tartóknak pedig 36%-a nem hisz benne”, tehát a „hívőség” és az eredendő bűnben való hit között nincs determináns kapcsolat.

Rosta Gergely és Földvári Mónika másik, impozáns apparátust felvonultató tanulmánya átfogó képet fest a 18–29 éves fiatalok vallásosságának változásairól az Európai Értékrend Vizsgálat 1990–91-es, 1999–2000-es, 2008-as és az International Social Survey Program 1991-es, 1998-as és 2008-as eredményei alapján. A vallásosság olyan aspektusaiban bekövetkezett változásokról kapunk itt információkat, mint az istenhit, a mennyországba és a halál utáni életbe, a reinkarnációba vetett hit, az imagyakoriság, mindezt összevetve a felnőtt lakosság jellemzőivel. A tanulmány vizsgálja a fiatalok vallásosság-

ának összetevőit, a vallási változók kapcsolatait, fényt derítve arra, milyen tartalmak is alkotják ma a fiatalok vallásosságát. A szerzők számos ponton hivatkoznak Tomka Miklós eredményeire. A vallási szocializáció gyengülésének következtében a fiatalok a vallásosság megélésének egyre bizonytalanabb mintáival találkoznak, a vallási nevelés függetlenedik a családoktól. Elmondható, hogy a fiatalok kevésbé vallásosak, mint a felnőtt népesség, viszont a felnőtt társadalomhoz képest „jobban integrálnak vallásosságukba tágabb (nem keresztyén) spiritualításra vonatkozó elemeket”.

Révay Edit A szerzeteshivatás motivációi – avagy a boldog rászédettek című írása zárja a fejezetet. A szerző egy 2012–13-ban, 18 és 40 év közötti szerzetesek körében végzett online kutatás eredményeit mutatja be, és összehasonlítja egy 1997-es felméréssel. A százhat szerzetesi és harmincöt szerzetesi előjárói válaszból a családi háttér, a család státusa, vallásossága, a belépés családi fogadtatása, a belépési motivációk és az elvárások jellemzésére tér ki a tanulmány, mely által bepillantást nyerhetünk egy olyan csoport értékeibe, amely a többségi társadalom számára meglehetősen ismeretlen. Az 1997-es és 2012-es adatokat összehasonlítva kiderül, hogy a szerzetesek szüleinek vallásossági mutatói nem sokat változtak (a fiatalabb szerzetesek szüleinek csak egyharmada-fele egyházasan vallásos!); iskolázottsági mutatóik azonban jelentősen emelkedtek, vagyis a szerzetesség utánpótlását egyre tanultabb rétegek adják. A belépési motivációk közül a válaszdók az Istentől kapott hívást jelölték meg a legfontosabbnak (a férfiak háromnegyede, a nők kilenc-tizede), de fontos szempontként jelenik meg az adott rend küldetése, a másokért tenni vágyás, az apostoli szolgálat és a hivatás kibontakoztatása.

Kardos Katalin tanulmányával átlépünk a kötet következő, *Vallásosság és oktatás* kapcsolatával foglalkozó fejezetébe. Az első írás: *Felsőoktatási szakkollégiumok és hallgatóságuk – egy országos szakkollégiumi kutatás másodelemzésének tapasztalatai* a 2011-es szakkollégiumi kutatás (amelyben negyvennyolc kollégium és 632 hallgató vett részt) eredményeit fogja össze.

A dolgozat igen informatív, átfogó képet nyújt a szakkollégiumok történetéről, küldetésük alakulásáról, típusairól, felsőoktatáshoz való kapcsolatukról, hallgatóinak/lakóinak jellemzőiről. Érdekes olvasni a kutató tapasztalatait arról, mennyire nem ismertek a hallgatók körében a kiemelkedően tehetséges diákok támogatását célzó lehetőségek. A felekezeti és nem felekezeti szakkollégiumok összehasonlításában kiténik, hogy a felekezeti szakkollégiumok nagyobb felelősségvállalásra törekednek a közösségi életre nevelés és a hátrányos helyzetű tanulók felkarolása terén.

Kopp Erika az Egyházi iskolák tanulói összetételének vizsgálata – Felekezeti különbségek a kompetenciamérések háttérváltozóinak elemzése alapján című tanulmánya a nyolcadik osztályosok közötti 2012-es kompetenciamérés eredményeit vizsgálja. Fő következtetése (amelyet azonban a családi háttérre vonatkozó adatok nagymértékű hiánya kissé bizonytalanná tesz), hogy a nagy iskolafenntartó felekezetek (főleg az evangélikusok) esetében magasabb iskolai végzettséggel rendelkező szülők gyermekeivel találkozunk, akik valóban jobb eredményeket érnek el, mint a nem felekezeti intézmények diákjai. A kisebb felekezetek iskoláiban viszont sem a családi háttér, sem a teljesítmény nem mondható erősnek. Az előző tanulmányban megjelenő, a hátrányos helyzetű tanulók felkarolását, tehetséggondozását célként kitűző egyházi oktatáspolitikával némileg ellenkező az az adat, miszerint a felzárkóztatást segítő speciális osztályok az egyházi intézményekben kisebb arányban jelennek meg.

Morvai Laura egy egészen speciális témát mutat be *Pedagógusok a fenntartóváltás után – Egyházi iskolává válással kapcsolatos pedagógustovábbképzések Borsod-Abaúj-Zemplén megyében* című írásával. A vonatkozó 2010-es törvénymódosítás által lehetővé vált állami fenntartású iskolákat egyházi fenntartásba átadni/átvenni, mely lépés nyilvánvalóan nagymértékben érintette a fenntartót váltó iskolák pedagógusait is. A kutatás vizsgálja az iskolaátvételek okait, körülményeit, hatását a pedagógusokra, illetve az átvételt kísérő továbbképzések jellegét. Szembetűnő, hogy a felekezeti iskolák pe-

dagógusaira jóval több tanórán kívüli feladat hárul, illetve kihívást jelent a felekezeti légkör, a hagyományok megteremtése az eddig nem valóságos háttérű intézményekben.

Nagy Attila, aki életkorát és életművét tekintve valójában a „jubilánsok” közé tartozik, nemzetközi összehasonlításban mutatja be a magyar diákok eredményeit a Programme for International Student Assessment (PISA) felmérésein. Írása több szempontból is a kötet egyik csúcspontja; az egész magyar társadalmat érintő problémákra hívja fel a figyelmet iránymutatóan: „Magabiztosan állíthatjuk, hogy amikor olvasási kultúráinkról, olvasási, könyvtárhelyes használati szokásainkról, a gyerekek és felnőttek szövegértési teljesítményeiről beszélünk, akkor egyúttal a gazdaság versenyképességéről, fejlődéséről, felzárkózási esélyeinkről, egyszerűbben szólva az ország, a nemzet jövőjéről van szó!” A tanulmány egyik legérdekesebb része az, amikor a szerző példákat hoz arra, hogy az OECD (Gazdasági Együttműködés és Fejlesztés Szervezet) más országai hogyan reagáltak a PISA-eredményekre annak érdekében, hogy jobban tudják fejleszteni diákjaik kompetenciáit. Ezek mellett saját javaslatokkal is buzdít minket (és remélhetőleg a tanulmányát olvasó oktatásszervezőket is!) egy minél hatékonyabb oktatási rendszer kialakítására.

Németh Nóra Veronika a Debreceni Egyetem hallgatóinak körében felvett, a vallási és olvasási magatartás vizsgálatára irányuló kérdőíves kutatásának eredményeit mutatja be az *Egyetemi hallgatók olvasási és internetezési szokásai a vallásosság tükrében* című dolgozatában. Mintájának alapos demográfiai elemzése után izgalmas megállapításokkal találkozhatunk a tanulmányban, néhány példa: nem tanulási céllal a hallgatók nagy része nem olvas könyvet, illetve a vallásos hallgatók a magukat nem vallásosnak vallókkal szemben az újságok, napilapok szintjén a papíralapú kiadásokat részesítik előnyben.

Az oktatás és a vallás összefüggéseit tárgyaló fejezet *Rébay Magdolna* történelmi kitekintésével zárul. A *Református javaslatok a felekezeti iskolák finanszírozására a Horthy-korszakban* című tanulmányból kiderül, mekkora erőfeszíté-

sekkel próbáltak küzdeni a felekezeti iskolák, hogy fenn tudják tartani működő intézményeiket, és megsejthetjük, mit is jelenthet egy egyház számára az iskola mint missziós színtér.

A *Kisebbségben vagy többségben?* című fejezet elsősorban felekezeti, illetve a roma vallásosságot érintő kérdéseket tárgyal. Elsőként *Hegedűs Rita* törekszik megtalálni a választ arra, hogy kiből is válik vallásos ember azok közül, akik vallásos neveltetést kaptak; mennyire befolyásolja a környezet, hogy valaki megtartja-e a gyerekként kapott vallásosságot vagy sem. Három adatbázist (főleg az Európai Értékrend vizsgálat 2008. évi magyar adatait) vizsgálva iskolai végzettség szerint bontja csoportokra a populációt. Következtetései szerint a vallás megőrzése szempontjából döntő jelentőségű a vallásgyakorlók (konkrétan: a legalább havonta templomba járók) száma az adott csoportban: minél többen vannak, annál könnyebb megőrizni a gyermekkorban kapott vallásosságot. A másik fontos tényező a tagok vallásgyakorlási fokának sokszínűsége: az adott végzettségi csoportban minél nagyobb szórás mutatkozik a vallásgyakorlás (templomba járás) intenzitásában, annál inkább megőrződik (mint afféle lelki „családi ezüst”) az otthonról hozott vallásosság.

Pusztai Gabriella és *Fényes Hajnalka* a felsőoktatási hallgatók vallásosságának és önkéntes tevékenységének összefüggéseit vizsgálja a Debreceni Egyetem hallgatóinak körében. Egyértelműen kimutatható, hogy a vallásos hallgatók gyakrabban önkénteskednek, mint a nem vallásosak. A vallási közösséghez tartozás egyben egy kapcsolathálózathoz tartozást is jelent, amely az önkéntesség melegágya. A dolgozat meglepő megállapítása, hogy a gazdaságilag elmaradott, de vallásilag leginkább heterogén Romániából érkező hallgatók bizonyulnak a legaktívabb önkénteseknek.

Bartl Ágnes a romák felekezeti megoszlását vizsgálja a 2001-es és 2011-es népszámlálási adatok alapján, kvantitatív adatokkal vizsgálja felül azt a hipotézist, miszerint „a cigányok felekezeti megoszlása követi a teljes lakosság jellemzőit”. A teljes népesség és a népszámlálásban romaként szereplő csoport részletes össze-

hasonlítása után a szerző a fenti állítást csak részben tartja igazoltnak. A cigányok körében például népszerűbbek az újprotestáns kisegyházak, mint a teljes népesség körében. A tanulmány egyik izgalmas kérdésfeltevése, hogy a pünkösdi gyülekezetekbe való megtérés magával hozhat-e (mint Romániában) egy újabb (etnikai jelleggel kiegészülő) társadalmi törésvonalat, nevezetesen a pünkösdi és nem pünkösdi egyházakban vallást gyakorló hívők között.

Az előző tanulmány témájához kapcsolódik *Gyetzai Gellért Keresztény romagyülekezetek Magyarországon – általános jellemzők* című dolgozata. A szerző megfigyelései alapján úgy véli, hogy a vallási közösségek egyre inkább segíteni tudják a cigányságot egy erős öntudat kialakításában és a társadalmi beilleszkedésben. Nem ért egyet azzal az állítással, hogy a romák vallásgyakorlási igényeinek jobban megfelelnek a karizmatikus gyülekezetek, a cigányok nagyobb arányát karizmatikus gyülekezetekben inkább a karizmatikus mozgalom erősebb missziós tevékenységének tulajdonítja.

A kötet zárótanulmánya, a *Gondolatok a kultúra méréséről és a mérés néhány következményéről* *Keller Tamás* tollából származik. A szerző a kultúra mérésére alkalmas mutatót keres, összehasonlítva három lehetséges megoldást: az egyikben az „Inglehart-féle tradicionális/racionális gondolkodáson”, a másikban az „Inglehart-féle zárt/nyitott gondolkodáson”, a harmadikban pedig a „Tabellini-féle társadalmi kohézió” keresztül méri az egyéni társadalmi/strukturális tényezők értékekre vonatkozó hatását.

Összefoglalva: a tanulmányok témájukban nagyon informatívak és rendkívül sokszínűek, ugyanakkor a „tisztelgő köteteknél” általában tapasztalt heterogenitásnak a vallásszociológiai témakör közös keretét ad. Öröndetes, hogy a vallásszociológia hagyományos kérdésfeltevéseihez képest (melyik réteg mennyire vallásos, miben hisz stb.) a diszciplinának milyen sok aspektusa, valamint a kutatói generációknak milyen széles spektruma vonul fel a kötetben. Bár az írások természetesen nem egyforma színvonalúak (több közülük inkább bevezetés, felhívás az adott téma nagyobb lélegze-

tú kutatására), együttesen – hozzávéve a Tomka Miklós emlékére nemrég megjelent kötetet* is – azt bizonyítják, hogy a néhány évtizeddel ezelőtt az idősebb kutatói nemzedék által elvetett mag jó talajba hullott, és bő termést hozott.

(Pusztai Gabriella – Lukács Ágnes [szerk.]: *KözössÉGteremtők. Tisztelegés a magyar vallás-szociológusok nagy nemzedéke előtt, Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2014*)

Winkler Melinda

SEMMELWEIS
EGYETEM

MENTÁLHIGIÉNÉ INTÉZET
EGÉSZSÉGÜGYI KÖZSZOLGÁLATI KAR

A Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet,
az Evangélikus Hittudományi Egyetem
és a Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola
együttműködésében:

MENTÁLHIGIÉNÉS LELKIGONDOZÓ SZAKIRÁNYÚ TOVÁBBKÉPZÉS

A KÉPZÉS VEZETŐJE:

Dr. Tomcsányi Teodóra egyetemi tanár

A FELVÉTEL KRITÉRIUMA:

felsőfokú hitéleti végzettség, egyházi
ajánlás és személyes alkalmasság.

A KÉPZÉS IDŐTARTAMA:

4 félév, havonta 2 nap (csütörtök–péntek)
valamint két intenzív hét

A TOVÁBBKÉPZÉS AJÁNLÓI:

Dr. Beer Miklós katolikus püspök,
Dr. Steinbach József református püspök
Dr. Fabiny Tamás evangélikus püspök

2015 SZEPTEMBERÉTŐL

A KÉPZÉS CÉLJA:

A lelkigondozók társadalom- és
bölcészettudományi továbbképzése.
A résztvevők az elméleti és gyakorlati
stúdiumokon segítséget kapnak ahhoz,
hogy jobban felismerjék és megértsék
a segítségre szoruló emberek és
csoportok problémáit, segíteni tudják
őket lelki fejlődésük útján és döntéseik
meghozatalában, támogassák őket
erőforrásaik megtalálásában.

Jelentkezés:

az SE EKK Mentálhigiéné Intézetben igényelhető jelentkezési lapon.

Kérhető postán: 1428 Budapest, pf. 370.; *telefonon:* 06 1 266 1022,

Honlapról letölthető: www.mental.semmelweis.hu

Jelentkezési határidő: 2015. március 31.

A felvételi alkalmak 2015 februárjában kezdődhetnek.

A képzésről bővebb tájékoztatást ad:

Török Gábor (20/6632-389, torok.gabor@public.semmelweis-univ.hu)
Semsey Gábor (20/6632-390, semsey.gabor@public.semmelweis-univ.hu)